

Miről beszélnek, ha tudnám, hogy igazam van?*

Bizonytalan előszó

az *Open Art – 2008 Nyilvános Nemzetközi Szimpóziumhoz*

Egy idő óta, ez az óta talán 19. század végét jelenti, a művészetekben, és ez alól a képzőművészet sem kivétel, sőt, a művek ön-érdekessége mellé az alkotói érdekesség, mint az alkotás része, kapcsolódik. Ez részben arra vezethető vissza, hogy a valóság rá akar kapcsolódni a virtuálisan megteremtett valóságra, részben pedig arra, hogy a művész akar részt kérni alkotása létformájában.

Amikor tehát tizenegy képzőművész két hónapig úgy alkotja műveit, hogy kitárja ajtaját az érdeklődő közönség előtt, nem tesz mást, mint bejelenti, hogy az alkotást létrehozó folyamat csakúgy része az alkotásnak, mint a majdani néző, akinek a hiányában a létrehozott munka csak egy meghatározott formába zsúfolt anyag-egyveleg.

Megvallom, a hátam borsódnék, ha írás közben nyitva kéne hagynom az ajtót, hogy bejöhessenek rajta az olvasóim, akik köszönnének, én visszaköszönnék – mert ugye, aki dolgozik, háttal áll/ül annak, aki nézi, belepillantanának a papíromba, hol tartok, hány javítás van a szövegben, s rákérdéznének, mi lesz a folytatás, netán a befejezés. Az persze még rosszabb lenne, ha épp csak ülnék az ágyamon, és újságot olvasnék, vagy szalonnát katonáznék kovászos uborkával az ölemben, mert akkor végképp kiderülne, hogy a gondterhelt alkotómunka helyett hedonizál.

Első meghajlásom tehát a 11 bátor emberé, aki úgy élte le a két hónapját a Történeti Múzeum Nagytermében, hogy nem a hely, ahol alkotott, hanem ő, az alkotó volt az átjáró ház.

Nem tudom, mire inspirálta az akcióra vállalkozókat az őket alkotás közben materiálisan is megérintő figyelem. Az eredmény igazolta a vállalkozást, a falakon lévő anyag erős, és ahányan festettek, annyiféleképpen vannak most itt jelen. Ami megint nagyon jó.

Azt már jobban szeretném, ha formai kikötéseim lennének, mint nekik. A két méterszer két méteres négyzetformák, melyek között világukat ki kellett alakítaniuk, majd létre kellett hozniuk, feltétlenül ráerősíthetett munkájuk eredményességére. A négyzet majdnem olyan tökéletes forma, mint a kör, bele is lehet rakni, bele is szokták, tehát az ebben való mozgás bizonyos művészi szakralitást indukálhat. Ráadásul, ez a méret meglehetősen nagy felületet kínál – és követel meg – az alkotónak, az alkotótól.

Nem látom, mert nem láthatom, de érzem, és érzékeimben megjelenítem a 12x12 méteres termet, ami, természetesen, szintén négyzetforma. Nagy négyzetben a kisebb, de nem kicsi négyzetek! Ember volt, aki kitalálta!

* Elhangzott 2008. december 12-én, az *Open Art Nyilvános Nemzetközi Szimpózium* kiállítás megnyitóján a salgótarjáni Nógrádi Történeti Múzeumban.

Ugyanakkor, nem tudhatom, a véletlen, vagy a tökéletesség unalmától való félelem okozta-e, hogy csak 11 alkotó munkái vannak jelen a falakon, s nem tizenkettő. Én ennek azért örülök, mert így el tudok játszani a számokkal. A kiállítás időpontja 2008. A számjegyeket összeadva tízet kapunk. A tízet eggyel haladja meg a művészek száma. A falak hossza 12 méter, ami eggyel haladja meg a művészek számát. A képek mérete kétszer két méter, ami, ugyebár négy. A tizenegy művész tizenegy képe éppen 44 négyzetméter. A tizenkétszer tizenkét méteres terem területe 144 négyzetméter. Ne higgyék, hogy játszom. Ha ez a véletlen számmisztikája, akkor az akció fölött jó csillag áll. Ha a szervezők tudatossága, akkor a kiállítás fölött jó kezek örködtek és örködnek.

Ha már a szervezőknél tartunk, és a magamra vonatkoztatás kényszere a távolság kényszere miatt működik benne, és engedem, hogy működjék, kiválónak gondolom, hogy azon kívül, hogy ott kellett és úgy kellett készíteniük műveiket a művészeknek, ahol és ahogy, utóbbin a nyitott ajtót értem, semmiben sem kötötték meg az alkotók kezét. Az ilyen kötöttségeket nagyon tudom szeretni.

Mondtam volt, ahány alkotó, annyiféle kép, stílus, stílusrombolás, stílusparódia, stílusfeltámasztás, stílussteremtés – és sehol stílustalanság.

Az egyik mű például rendkívüli színességével, agresszivitásával, ugyanakkor gyermeki világot megidéző álnaivságával tűnik ki számomra. Ennek csak látszólag szöges ellentéte az a munka, amely tüntet puritán két-színűségével, valaki benéz vagy kinéz egy ablakon, szent szemé, vagy egy rabé, nem tudjuk, előtte a fal kint van-e vagy bent, le van-e már öntve fekete anyaggal, mondjuk, szurokkal, vagy épp most folyik, csorog lefelé rajta az anyag, a halál fekete anyaga. Emitt egy transzparenciás kép arc-ember-hús-zsír-háj-hatalom-kiszolgáltatottság kompozíciója sem kevésbé zárul és tárul előttünk, mint a többieké, sokkoló színvilága expreszszionista emlékeket ébreszt bennünk. Egy másik alkotáson, hegy lábánál, talán barlangban, valaki alszik vagy ébred éppen, sugarak cécjában, emelkedetten, mégis valami szomorúság marad a szájban utána. Valaki nekiáll, és megfesti az eget, a maga végtelenségével, mintha egy barokk templom nyitott boltozatán át néznénk az eget, csak épp a művész lefelejtette, vagy kiiktatta az angyalokat és a szenteket ebből a nagy és sokféle kékségből. Emitt egy konstruktivista triptichonban három elrajzolt, szakrálisnak feltűnő alak elfestett színek között, mögöttük, a táj hármasságában egymásra merőlegesen meredő festékvonalak, élénkségükben és opálosságukban szomorúak itt is, ott is. Azután eltűnődhetünk a hatalmas, húsára vetkőztetett alakon, aki, vagy ami a klasszikus átlós szerkezetet gúnyolja, rajta pedig átüt a gyerekkor világa, szomorú kis arccal, szomorú nagy állattal a kép előterében. Úrhajósok lebegnek így az úrben, ahogy ez a kis emberke lebeg, feltehetően a halálban, s nem az anyaméh melegében, hiszen kegyetlenül fekete körülötte minden, arcát, testét mintha fólia takarná, de az is lehet, csak ő üt át a halál takaróján. Míg ez elengedi az életet, a másik kép hatalmas grafika-fája kétféle létezésbe akar belekapaszzkodni, nem platonikus értelemben, földbe-égbe lombosodik egyszerre, ahogy az ember álmodja, hogy léte a földön örök is lehetne. Valaki dobozt teremt képén a doboz-térben, rajta arcára maszkot emelő figurával, teste szakad szét, mint Dalí híres képén, de ő ezt Picasso humorával és rejtett szenvedésével éli meg. Azután nézem a valóságon túli zöldben álló-lépő asszonyok gyönyörű ütemekkel képre rakott hármását, ruháik ünnepi ragyogásában, arcukat titokká nemesítő,

vagy szomorító fekete kendőikben, és meglátom a kép pasztelljei közül kimeredő hófehér kezet, mely üdvözöl vagy ellökni igyekszik magától, és itt is összeszorul a szívem.

Eddig és ne tovább. Villanások, melyekkel nem untatni akartam Önöket. Csak jelezni, a meg sem kezdett gondolatok is mennyit elárulnak abból a sokféleségből, sokszínűségből, amit ez a kiállítás felmutat. Nem csak az ajtó nyitott, értem meg, itt a végén, hanem a benne kiállító művészek világa, egymáshoz viszonyítható művészi elkötelezettsége is. Fogadják nyitott szívvel a felkínált szépségeket – és nem utolsó sorban a képekben elrejtett gondolatokat, melyek az Önök megfajtására várnak.

